

travničkoj gimnaziji. Prije 51 godinu postao je članom Družbe Isusove. Studirao je na zagrebačkom Bogosovnom fakultetu. Vršio je razne službe od prefekta u sjemeništu i profesora na Filozofsko-teološkom institutu do biskupa i zagrebačkog vikara. Pastoralna ga je služba zanosila kao i njegove profesorske dužnosti, predavanja i propovjednički nastupi.

Veliki dio svoga života biskup Škvorc je posvećivao knjizi, proučavanju i pisanju. Suradivao je gotovo u svim našim crkvenim glasilima, novinama i revijama. Posebno je bio poznat po svojim konferencijama, propovijedima, duhovnim vježbama, misijama, nastupima na tribinama, svećeničkim i redovničkim tečajevima, simpozijima i javnim raspravama. Izdao je i više knjiga i brošura. Ovdje ćemo u ovom kratkom spomenu istaknuti njegove dvije značajne knjige: *Vjera i nevjera* (1976) i *Jeruzalem ili Antiohija* (1988). S njima će trajno ostati prisutan u našoj duhovnoj i široj kulturnoj javnosti: kao mislilac vjere i nevjere i kao izvanredni poznavalac crkvene povijesti, duha i teološke kulture. S njima je istinski obogatio našu duhovnu i kulturnu baštinu.

NAZOROV »ČOVJEK BOLI« U NEDJELJI MUKE

Petar Zdravko Blajić

U izložbenom prostoru Etnografskog muzeja u Splitu splitskoj publici predstavio se je slikar samouk LENJINOV NAZOR izloživši petnaest crteža. Pred brojnom publikom u večernjim satima 16. ožujka izložbu je otvorio P. Z. Blajić. U programu otvaranja sudjelovao je »Splitski vokalni oktet« i recitatori, studenti elektrotehnike, Nikola Marević i Mihovil Krešić.

Lenjinov Nazor rodio se je u Visu 1950; živi i djeluje u Splitu. Kao slikar i grafičar određene umjetničke prošlosti i perspektive bio je član različitih likovnih grupa i sudjelovao je u više kolektivnih izložbi, a imao je i više svojih, samostalnih. (Donosimo dio uvodnog govora na otvaranju.)

Ovi izloženi crteži, kao uostalom i svako umjetničko djelo, jedan su *credo* i jedan *confiteor*. To su oni izborom jasne i prepoznatljive ali ne nametljive tematike; to su također onim čisto likovnim na njima i u njima.

S obzirom na tematiku ovih crteža — a ona je taj autorov *confiteor* i *credo* — ovdje kao da se ne obistinjuje ona stara izreka: da je *omen-nomen*, naime *Lenjinov Nazor*. Umjetničko djelo, i kad tematski nije autoportret, ono to ipak jest, jer *Le style c'est l'homme*; pisaljka i kist, odnosno njihov potez i kret su čovjek. Reče netko: »Ništa se bez strasti ne začinja i rada, ne stvara.« I ovdje je jedna obuzetost i prožetost prsnula i razlila se u 15 crteža, koji su gotovo slike.

Na naglašeno akromatskoj crnoj pozadini, koja bi mogla sugerirati mrak u i oko umjetnika i nas, što ne bi bilo bez temelja: jer, koliko je umjetničko djelo subjektivni *credo* i *confiteor*, toliko je objektivno ogledalo i prizma u kojemu se ogleda i u kojoj se prelama vrijeme i prostor. Druga je dominirajuća boja ljubičasta; ona je slabog *valeur*a. Iako je tradicionalno boja kajanja i pokore, ona je i boja nade. Crno je dakle ugroženo u svom totalitetu i totalitarizmu; ugroženo je nadom. Sav taj *fysis*, crni *fysis*, uspinje se i propinje preko ljubičastog prema *metafysisu*. A tek ta zlana nit, na tolikim izloženim crtežima, ili kruži oko glave kao aureola, ili probija okvir i vodi, preskače u *transcendenciju*. Kako je to ohrabrujuće kad iz Nazorovih crteža čitamo, sa crteža šahovske ploče, da je *ethos* u temeljima i iznad *ethnos-a*, da je izvor i čuvar *ethos-a*, onda i svakog *ethnos-a*, drugi u Trojstvu, inkarnirani u *Čovjeku boli* (*crucifixus propter nos homines et propter nostram salutem* — razapet radi nas ljudi) s drugog izloženog crteža. Kao iz nekog atoma, iz nukleusa, iz ljudskog srca vrcaju iskre dobra i zla, i pale. Nepredvidiv je smjer, količina i snaga tih vrcajućih iskara, inače bi bila nemoguća realnost golgotških razbojnika s *Pravednikom* — lijevoga *Dižme*, s prvoga

crteža, i povratnika, *Rasipnog sina s petog crteža*. U svjetu *Inkarniranog* sa sedmog crteža lako nam se je prepoznati *Sljepcima* i *Prosjacima*, ali sa zlatnom niti koja probija okvire ovog realiteta i vodi prema jasnoj i bogatoj onostranosti.

Čemu slabe riječi i mucanje kad izloženi crteži viču i jasno artikuliraju riječi slijepca iz Matejeva svjedočanstva: »Bijah slijep i sada vidim — vičem i obzanjujem: ja vidim!« »Ja ne samo da napipavam nego ja pipam realnost koja je iza ove realnosti *metafysis*, metafizika, i preko ove realnosti *trans*, transcendencija.« Neka mi ne zamjeri autor na upravnom govoru koji je moje čujenje njegova svjedočanstva i svjedočenja. Dakle, kao da čujemo Nazora: »Bijah slijep i evo vidim. To iskazujem ovom zgodom ovdje u Etnografskom muzeju moga grada i naroda ove *anno Domini* 1989. u četvrti dan prije Nedjelje muke, Gluhe, pred Cvjetnicu, pred blagdan vječnoga *Aleluja*. Ja Lejinov Nazor to iskazujem. Volim ovaj kraj, moj Vis i moj Split, ovo sunce i more, volim ovoga našeg čovjeka, temperamentnog, grešnika i pokajnika — pokornika...«

NOVE KNJIGE

Marin Škarica: IVAN MERZ — Iniziatore del Movimento liturgico in Croazia (1896—1928), dio disertacije, Crkva u svijetu, Split, 1989. (na talijanskom jeziku). Cijena 10.000 din. Narudžbe: Dr. Marin Škarica, Zrinsko-frankopanska 14, 58000 Split.

Salvatore Garofalo: EVANĐELJE OČENAŠA. Biblijska razmišljanja, preveo Ivan Čubelić, Crkva u svijetu, Split, 1989. Cijena 10.000 din. Narudžbe: Crkva u svijetu, Zrinsko-frankopanska 14, 58000 Split.

Petar Grgec: SVETA HRVATSKA. Povijesna kronika; reprint, NKD sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, 1989. Cijena 15.000 din. Narudžbe: MKD sv. Ćirila i Metoda, Trg kralja Tomislava 21, 41000 Zagreb.

FRANJINI DANI. Zbornik radova sa skupa održanog 1982. u prigodi 800. obljetnice rođenja sv. Franje Asiškoga (1182—1982), Knjižnica zbornika Kačić, Split, 1988. Cijena: broširano 35.000; tvrdi uvez 45.000 din. Narudžbe: Franjevački provincijalati (svi) — ili: Zbornik Kačić, Joničeva 1, 58230 Sinj.

Živko Kustić: TJEŠITELJ ČUDOTVORNI. Životni put fra Ante Antića, Zagreb, 1989. Narudžbe: Vicepostulatura sluge Božjeg o. Ante Antića, Vrbaničeva 35, 41000 Zagreb.

Zbornik USPJELI BRAK — SRETNA OBITELJ. Radovi simpozija »O pastoralu braka i obitelji u prvih deset godina«, priredio Pero Aračić, Đakovo, 1989. Narudžbe: Biskupski ordinarijat, Strossmajerov trg 6, 54400 Đakovo.

ANNALI DEL COLLEGIO UNGARO-ILLIRICO DI BOLOGNA 1553—1764, a cura di Gian Paolo BRIZZI e Maria Luisa ACCORSI (Važna povijesna studija o našem hrvatskom zavodu u Bologni), Comune di Bologna e Università degli Studi di Bologna, Ed. CLUEB, Bologna, 1988. Narudžbe: Prof. GIAN PAOLO BRIZZI, via brigate partigiane 4, 40134 Bologna, Italia.

Miroslav Bustruc: ABECEDIJADA, Aforizmi, Knjižnica »Marije«, Split, 1989. Narudžbe: Uredništvo Marije, Trg Gaje Bulata 3, 58000 Split.

Robert Faricy, MOLITVA I NUTARNJE OZDRAVLJENJE (preveo Josip Marčelić), Duh i voda, Jelsa, 1989. Cijena: 9000 din. Narudžbe: Župni ured Jelsa, 58465 Jelsa.

Marija Valtorta, APOKALIPSA. Uvod i opći pogled, Jelsa, 1989. Cijena 6.000 din. Narudžbe kao gore.

JUKIĆ, br. 18 s niz zanimljivih priloga. Cijena 15.000 din. Narudžbe: Uredništvo Jukića, Aleja B. Bujića 111, 71000 Sarajevo.

POLJICA. List poljičkog dekanata, br. 13, 1988. Narudžbe: Prof. Ivan Banić, Zrinsko-frankopanska 19, 58000 Split.